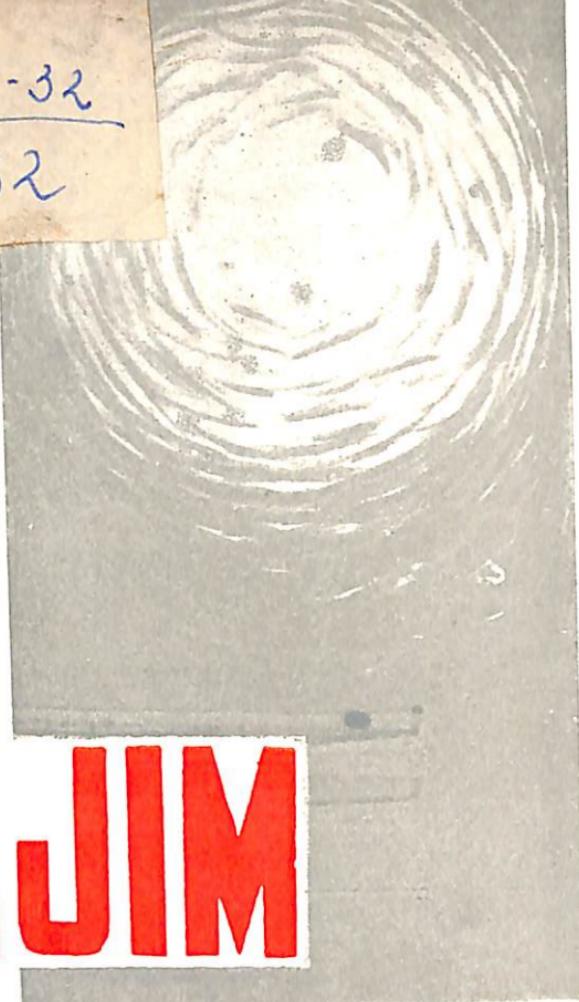

RAZI BRAHIMI

8 SH - 32
B 82

ZGUIM PRANVERE

NOVELË

891·P83-32

5

1382 RAZI BRAHIMI

Z G J I M P R A N V E R E

(novelë)

~~57421~~

452

BIBLIOTEKA E SHTETIT
GJRDOLIRILIT

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Piktor: HYSEN DEVOLLI

Tirazhi 7000 kopje Format 70x100/32 Stash: 2204-65

Shtyp NISH Shtypshkronjave «MIHAL DURI»
Stabilimenti «8 NËNDORI» — Tirane, 1969

*Ua kushtoj vajzave të Malësisë së
Veriut, që shqelmuani me guxim pra-
pambetje e paragjykime dhe punuan
për ndërtimin e hekurudhës Rrogozhë-
në-Fier.*

KAPITULLI I PARË

Ato ditë kish bërë ftohtë, një i ftohtë plot la-gështi, që të hyn në palcë dhe të bën të dridhesh.

Vuksan Ndreka e ndjente fort afrimin e dim-rit fusharak; ai qe mësuar në fshatin e tij malor, ku të skuq fytyra prej thëllimit dhe gjaku të lë-vrin në dej gjithë gjallëri. Atje ke qejf të fërkosh duart, të lëvizësh dhe një gaz i brendshëm jetësor të gëzon e të përtërin, ndërsa syri lbyret prej bardhësisë së borës së ngrirë, që ka mbuluar gjith-shka dhe kërcet, duke u thërmuar në degët e rënduara të pishave, të aheve e të gështenjave.

Në Myzeqe nuk bën aq ftohtë, po ai mërdhin më tepër dhe i pëlqen të mbështillet më fort me gozhupin e pambuktë të aksionistit, të struket edhe më shumë nën strehën e barakës prej pupuliti, me shpresë mos e ngrohin ndopak rrezet e dobëta të diellit verdhacak. Të kish vajtur me shokët në trase, nuk do të mërdhinte aq shumë. Këmbët e mbathura me çizme të mëdha llastiku, të përthyera poshtë gjunjëve, do t'i zhyteshin në baltën e ngjeshur, duart do t'i ngrinin kur të kapte e të lëshonte dorëzat e drunjta të karrocës, po ai do të vraponte përmes baltës, duke shtyrë karrocën, do të thërriste e do të dëgjonte thirrjet entuziazte

të shokëve dhe, sado ftohtë të bënte, gjaku do të lëvrinte dhe nga buzët do t'i dilte avull i vakët. Po i thanë të qëndronte në barakë, të ruante fjetoren dhe të shtronte tryezën e gjatë, ku do të drekonte brigada.

Ai nuk e kish për zemër këtë punë. I vinte zor të pastronte mësallën dhe të merrej me pjata, me lugë e me pirunë. Ajo ishte punë për vajza dhe në brigadën e tyre kishte prej tyre, që do ta pranoin me kënaqësi një detyrë të tillë. Vuksani kish biseduar me njérën nga ato. Ajo kish pranuar ta zëvendësonë, po kur e morën vesh të tjerrët, i thirrën të dy në shtabin e brigadës dhe i qortuan rëndë. Vajza uli kokën, u skuq dhe kërkoi të falur. Vuksani u nxeh dhe u tha se nuk kish ardhur në hekurudhë për t'u bërë kamerier, po ata ngulën këmbë në vendimin e tyre dhe i thanë disa fjalë të rënda, që e bënë edhe atë të skuqeje të trembej mos e linin të shërbente në mensë për një kohë të gjatë, që të edukohej. Se ashtu i thanë: «Ti duhet të mësohesh të shtrosh tryezën dhe të mos e kesh për turp një punë të tillë, kurse kjo shoqja nuk duhet t'u bëjë bisht vështirësive».

Atë e kish shqetësuar ky mendim. Vështroi me bisht të syrit shenjat e sulmonjësit, të mbërrthyera në gozhup, dhe mbështolli rrötull librin e vogël, që i kishin dhënë për të lexuar. U ngrit nga vendi, ku qe ulur, dhe lëvizi, duke përplasur këmbët që t'i ngroheshin.

Në oborrin e madh të sektorit të hekurudhës nuk kish lëvizje. Te dyert e barakave rrinin vullnetarë të veçuar si ai dhe, mbase, edhe të mërdhirë e të mërzitur si ai.

Vetëm në kuzhinë kish hyrje e dalje të shpeshta. Mendoi një herë të vente atje e të ngrohej pranë zjarrit, po nuk i pëlqeu kjo mendje dhe u kthyesh përsëri në vendin e vet. U ul në fronin e gjatë dhe çeli përsëri librin e vogël, që i kishin dhënë të lexonte: ishte fjali-mi i gjashtë shkurtit, që do të diskutohej të nessëmen në mbledhjen e organizatës së rinisë. Ai duhej të fliste se ç'do të bënte kur të kthehej përsëri në fshat.

Vuksan Ndreka kish shumë dëshira dhe, si çdo tetëmbëdhjetëvjeçar, edhe ai vështronë vetëm përpara. Prapa nuk kish ç'të shihte. Asgjë nga e kaluara nuk e tërhiqte, ose, të paktën, ashtu kujtonte. Ai përmallohej përfshatin e vet. E merrte malli përfshatin e shtëpisë, përfshokët e fëmijërisë, përfshiat, përfshorën, po kur sillte ndër mend jetën e veçuar në kullën buzë një përroi të thellë, që verës mbulohej prej gjethive e dimrit uturinte nga era, që sillte gryka e malit, i vinte keq që do të ndahej nga zhurma gazmore e sektorit të hekurudhës, nga ai gaz i vetvetishëm që sjell jeta e gjerë, puna e përbashkët, që kryhet pa interes dhe me dëshirë. Më parë nuk që larguar ndonjëherë nga fshati dhe me shokët, që rronin edhe ata të veçuar nëpër kulla, takohej vetëm në mbledhjet e organizatës së rinisë dhe ditëve të stërvitjes paraushtarake. Ditët e tjera punonte në arën afër kullës, që, çdo vit, kur lërohej, nxirrte gurë, vente në pylli përfshor e përdushk, mblidh-te gështenja.

Kjo kish qenë jeta e tij, po nuk mund të ishte kjo. Edhe ajo duhej të ndërronte dhei do të

ndërronte. Kullës së lashtë, që ishte ngritur tri herë mbi rrënojat e veta me kryeneçësi, do t'i çeleshin dritare të mëdha, do t'i shtoheshin të ndarat dhe dhomave do t'u hidhej tavan, do t'u bëheshin dyer të reja... Shumë gjëra duhej të ndryshonin. Kur mendonte për to, ai nuk u vinte fre mendimeve të veta; stepej vetëm kur kujtonte të atin, kur mendonte se ishte djali më i vogël dhe fjalë e tij nuk peshonte shumë në kuvenDET fa-miljare. Ai kish nevojë përkrahje.

Vështroi edhe një herë librin e vogël, që ishte vjetëruar, duke kaluar dorë më dorë dhe që mbushur me shënimë e me emra vullnetarësh, nxori nga xhepi i pantallonave një laps të përgjysmuar e të ciflosur dhe, pasi ndenji disa sekonda pa lëvizur, shënoi me gërma të mëdha në kapakun e librit: *do të bëhem komunist*. Mendoi pastaj se çmund të shtonte më, po iu duk se çdo fjalë tjetër do të ishte e tepërt, ndaj e futi lapon përsëri në xhep, u mbështet mirë në pupulit dhe i ktheu fytyrën diellit.

Me sy të mbyllur, mundohej të përfytyronte jetën e tij të ardhshme atje në malësinë e veriut dhe, sadoqë përpiqej të mendonte gjëra të zakonta, filli i mendimeve gjithnjë i merrte një drejtëtim tepër fantastik. Për çudi, kurrë nuk e shkë-puste dot veten nga fshati i lindjes, edhe kur kujtonte vetëm të këqiat e tij.

E përmendi nga kjo kuturisje një tingull çiftelie. Nga altoparlanti u përhapën në gjithë oborrin e madh e të zbrazët të sektorit tingujt e çiftelisë dhe fjalët e vargëzuara të një kënge të panjohur.

Ai vuri veshin të dëgjonte më mirë.

Kënga ishte e re. Vuksani nuk e kish dëgjuar ndonjëherë më parë.

Këngëtarë nuk ishte i keq: një malësor me zë të hollë pakëz të çjerrë, po vjershën e kish sajuar bukur. Atij i erdhi inat që nuk i pat shkuar ndër mend ta nxirrte vetë i pari një këngë të atillë.

Po kënga mbeti përgjysmë dhe tingujt e dashur të çiftelisë i mposhti, më në fund, zëri i spikerit.

Vuksanit i erdhi keq. Pati dëshirë ta mësonte edhe ai atë këngë. Sa për spikerin, as që deshi të pyeste. Edhe po të mos i dëgjonte ato që thoshte ai, po të qenë me rëndësi, do t'i lexonte të nesërmen në gazetë, ose do t'i merrte vesh në informacionin e përditshëm politik. Po e turbulloi emri i fshatit.

Ai u ngrit vetvetiu dhe 'iu afrua altoparlantit. Zemra i rrihte me nxitim. U shqetësua dhe priste me padurim vazhdimin e radio-reportazhit, siç pret njeriu kur dëgjon t'i zihet në gojë emri për një faj, që edhe ai vetë e ka harruar.

Emri i fshatit i kujtoi të fejuarën, një vajzë që ai nuk e njinte, po me të cilën do të martohej, pasi të kish kryer shërbimin ushtarak. Kështu kishin vendosur prindërit. Edhe njerëzit e nuses të këtij mendimi ishin. Vuksani nuk kish kundërshtuar. Ai nuk ndjente asgjë, veç kureshtjes që ka njeriu kur i afrohet diçkaje të sigurt, të natyrshme e të panjohur. Ajo i përkiste atij dhe ai, që kur kish njohur veten, ishte mësuar të mos mendonte ndryshe.

— I afrohemë një vajze, — tha spikeri dhe Vuksani u drodh. — Ajo rri pak e veçuar dhe bisodon nën zë me një shoqen e vet.

— Si quheni?

— Marta Prendi.

— Marta Prendi! — belbëzoi Vuksani dhe mbështeti gjithë trupin në shtyllën, që ndodhej aty pranë. Kohët e fundit qenë bërë gjë e zakonshme prishja e fejesave të lidhura në mituri. Mos edhe ajo...

— Emër të bukur paske! E gëzofsh!

— Ju falemnderit...

— Po, ajo është — tha me vete Vuksani. — Marta Prendi, e fejuara ime... Paska zë të ëmbël — dhe u mundua të përfytyronte fytyrën dhe trupin e vajzës, po spikeri i ngacmoi nervat me pyetjet e veta.

— Më thanë se ke qenë fejuar.

— Si urdhëron! Baba ka një mik mirditor. Kur linda unë, ai mori udhë të gjatë dhe erdhi tek ne për urim. Pastaj, në një dasmë, duke pirë raki e duke u rënë telave të çiftelisë, ata u bënë edhe krushq. Baba më fejoi me djalin e mikut të vet, kur isha foshnjë dhe apo kisha mësuar emrin tim.

Ashtu kish ndodhur vërtet. Ajo nuk gënjen-te. Edhe Vuksani e dinte këtë gjë. E kish marrë vesh nga i ati. Ai i kish folur mire për familjen e Martës dhe i kish treguar se miqësinë ndërmjet tyre e kishin nisur gjyshërit, në kohën e kushtimeve të malësisë kundër turqve. Atëherë, të dy gjyshërit qenë miqësuar dhe kishin këmbyer hutat. Huta që Vuksani apo kish